

היום זה מוכח: רוב הילדים האוטיסטים
המטופלים בשיטת "מפנה" הופכים לילדים
רגילים. איך זה קורה? המסע המרתק של
עמית ומשפחתו לנורמליות הוא רק דוגמה

נקודת מפנה

יוך ענקי מתפשט על פניו של עמית (שם בדוי) בן השנה ועשרה חודשים כשהדרת נפתחת. "אבא", הוא קורא בשמחה לעבר אביו שנכנס לחדר. רוני האב מחבק אותו ויחד הם בונים מגדל מקוביות. "חתול", עמית מצביע על קובייה שעליה מצויר חתלתול. אחר כך הוא מתיישב ליד השולחן ואוכל את ארוחת הצהריים שלו בתיאבון. כשהגופייה הלבנה שלו מתלכלכת, הוא מניח לרגע את הכף בצלחת ומנקה אותה בתשומת לב בידו. אני מתבוננת בו מחרר התצפית המשקיף לחדר הטיפולים הצמוד, מבעד לחלון וכוכית שמצדו השני מראה חד־כיוונית המונעת ממנו לראות אותי. בעיני האמא הלא מקצועיות שלי הוא נראה בריוק כמו כל פעוט בגילו. אבל עבור הוריו הפעילויות הפשוטות לכאורה האלה שמבצע בנם, הן לא פחות מאשר נס. נס שאירע בתוך שבועיים.

חודש ימים לפני כן אובחן עמית כאוטיסט. "הוא לא יצר קשר עין", מספר רוני. "לא התייחס אלינו כלל. אם היינו יוצאים מהחדר, הוא לא היה מגיב. זה כאב עד כדי כך, שבמשך תקופה ארוכה נלחמנו רק שיסתכל עלינו. הוא לא אכל לבד אף פעם, וכשניסינו להגיש לו אוכל, היה משליך אותו וצורה. בגיל 14 חודשים הוא לא דיבר ולא שיחק. במקום זה הוא פיתח ג'בריש קשה. הוא היה מסתובב סביב עצמו או צועד הלך ושוב בחדר במשך שעות וממלמל בלי הפסקה 'אגה, אגה, אגה', או 'איש, איש'. לפעמים היה מתחיל לצחוק ללא סיבה. נראה היה כאילו הוא נמצא בבוועה, שבתוכה הוא מדבר וצוחק עם מישהו. לאט־לאט הוא הלך ונעלם לעולם משלו".

"כשקיבלנו את האבחון התחלתי להפש מידע על הבעיה באינטרנט וכך הגעתי לאתר של 'מפנה', מרכז טיפולי בראש פינה שבו מטפלים בתינוקות ובילדים שאובחנו כאוטיסטים. כששאלתי קלינאי תקשורת על השיטה, נענית בהתלהבות רבה. התקשרתי למרכז, וכעבור חודש כבר היינו כאן והתחלנו את הטיפול. מאז עברו שבועיים, ולספר מה הטיפול חולל בעמית ובנו זה גדול מכדי לתאר במילים. אתמול למשל שאלתי אותו 'למה אתה לא מנשק את אחיך?', ובמקום תשובה הוא הלך וחיבק אותנו. היו לי דמעות בעיניים. מבחינתי היום הוא ילד רגיל, רק קצת קטן לגילו. אני אומר לעצמי שהצוות כאן הצליח לתקן את מה שהמלאכים למעלה לא השלימו. זה פשוט נס".

הצלחה מוכחת

המטפלים במפנה לא ממש אוהבים את ההגדרה "נס". הם מעדיפים לקרוא למהפך שמתחולל במטופלים כאן "פריצת דרך". אבל בינינו, ההגדרה לא ממש חשובה. בעבור רוני וליאת, כמו בעבור מאות הורים נוספים שילדיהם טופלו במרכז, שיטת מפנה הייתה קרש הצלה מגור דין שנראה בלתי הפיך. רק כשאני מטפסת בפעם השנייה במדרגות המתקלות המובילות לחדר הטיפולים, אני מבחינה שהקירות בבניין האבן עמוסים באינספור

חנה אלונים:
 "ברוב המקרים היו
 סימנים מוקדמים
 לאוטיזם בגיל צעיר
 מאוד אלא שלרוב
 הם היו מינוריים,
 ואף הורה הרי
 לא מחפש חוסר
 נורמליות אצל
 התינוק שלו"

אנשי המקצוע מתנגדים

בתחילה הציגה אלונים את הרעיון כפני אנשי אלו"ט (אגודה לילדים אוטיסטים). משלא נענתה בהתלהבות, החליטה להקים עמותה ללא מטרת רווח, שתפתח את שיטתה. מפנה הייתה הגוף הראשון שטיפל באוטיזם בגיל הרך. "הסתובבתי בעולם כדי לראות מה קורה בארצות אחרות ולא חזרתי מעוררת", היא מספרת. "עם זאת, הבנתי שהרעיון שלנו ייחודי מאוד בקנה מידה עולמי. התחלנו בשנת 1987 במבנה הצמוד לבית שבו התגוררנו בחיפה. במשך תקופה ארוכה עבדנו למעשה בהתנדבות, שהייתה מבוססת על הרבה מאוד ניסוי וטעייה. הטיפולים הראשונים נמשכו כמה חודשים, ואז כמו בשיטת הסלאמי, קיצרנו בכל פעם את הטיפול יותר ויותר, עד שצברנו ניסיון. כך הגענו למתכונת הנוכחית, שנמשכת שלושה שבועות בלבד, פרק זמן מספיק כדי לעזור להורים לעבור תהליכים ולקבל כלים למסע הקשה הזה בלי שיפתחו תלות בצוות".

איך קיבלו אתכם אנשי המקצוע?

"כשהקמנו את המרכז רבים מהם רצו לתלות אותי על עץ. כל-כך הרבה שנים כולם שקטו על השמרים. מי אני בכלל שאבוא פתאום ואומר רגע, יש דרך אחרת. זה ערער את כל הסטטיסטיקות המקצועיות של הממסד. היה איש מקצוע אחר, פרופסור ידוע, שאמר לי: 'מה את מייחסת כל-כך הרבה כוח להורים? מה הם יודעים בכלל? לפני שנתיים נכחתי בכנס מקצועי, ואותו פרופסור נאם בו. נחשי מה היה נושא הנאום שלו? חשיבות העבודה עם ההורים. באותו רגע הבנתי שעשיתי משהו בארץ. במשך כל השנים תקף אותנו הממסד, אך לא היה יום שבו לא הגיעו אנשי מקצוע ללמוד מאיתנו. רק לאחר מלחמות רבות קיבלנו את ההכרה של משרד הבריאות".

הדפוסים הופכים למשחק

בית האבן היפהפה שבו נמצא מרכז מפנה כיום, חולש על נוף עוצר נשימה. כדי להגיע לכאן צריך לעשות את כל הדרך העולה ממרכז הארץ לראש פינה, ואז לטפס בכביש התלול מעלה-מעלה, עד לקצה דרך עפר ללא מוצא. אני מנסה לדמיין לרגע מה חשים ההורים שמגיעים לכאן בפעם הראשונה, ואיך התקוות שלהם, שכבר כמעט נעלמו, מטפסות ביחד עם העלייה. את הבניין, שהיה בעבר מבנה ערבי, שיקמה אלונים לפני כעשר שנים בעזרת קבוצת תורמים משווייץ (בשנת '92 היא הקימה קרן מיוחדת שנקראת "קרן מפנה"). "אחת המשפחות שטופלה אצלנו פנתה אליהם לעזרה, והם החליטו לשלוח נציג לארץ שיבחן את שיטת הטיפול שלנו, ופשוט יצאו מכליהם כשראו את התוצאות", היא מספרת. "מאז הם מסייעים לנו ומסבדים את הטיפולים במרכז עבור משפחות שאינן יכולות לשלם".

במשרד אני מקבלת לו"ז ומתוקקת: פגישה עם המטפלים, צפייה בעמית, שיחה עם הוריו. למעשה, כל סדר היום מתנהל סביב הילד המטופל. במהלך היום הארוך, תוך כדי צפייה בעמית, אני מתחילה להבין למה מתכוונים המטפלים כשהם אומרים שלא מדובר בקסם אלא בשעות רבות של עבודה עקשנית וסבלנית שמבוססת על משחק ואינטראקציה

תמונות של ילדים מחייכים, מנחות תורה מהורים שהגיעו לכאן אכלים ומיואשים, ויצאו כעבור שבועות ספורים עם תקווה בלב.

השיטה, הנחשבת לייחודית בעולם כולו, מצליחה להביא לתוצאות מדהימות. 74% מהילדים שטופלו בה משולבים במסגרות חינוך רגילות. אחוזי ההצלחה הגבוהים משכו אליה תשומת לב רבה מצד אנשי מקצוע וחוקרים בארץ ובעולם. בגיליון ספטמבר האחרון בכתב העת Autism של האגודה הבינלאומית לאוטיזם, פורסם מחקר שבחן את יעילותה של שיטת מפנה, שנערך בראשות פרופ' אלן אפטה, מנהל המחלקה לרפואה פסיכיאטרית בבית החולים שניידר לילדים. במחקר נבדקו 23 ילדים שטופלו במפנה בשנים 1997-1999 באמצעות הערכת תפקודם לפני הטיפול, שלושה שבועות לאחריו ופעם נוספת כעבור שישה חודשים של המשך הטיפול בבית.

הממצאים הצביעו על שיפור מובהק כמעט בכל מדרג שנבדק, בהם תגובות ליוזמות חברתיות, חוויות רגשיות חיוביות משותפות, מודעות למצב הרגשי של אחרים ועוד. לאחרונה החל בבית החולים שניידר מחקר נוסף, שישווה בין גישת מפנה לגישות אחרות לטיפול באוטיזם.

מאחורי השיטה עומדת אשה אחת בהירת שיער ועקשנית, שלא חששה ללכת נגד העמדות השמרניות של הממסד ואנשי המקצוע, קוראים לה חנה אלונים. בגיל 20, כשהשתחררה מהצבא, היא בכלל חלמה ללמוד ריקוד. אבל לפני כן היא רצתה לעבור כדי לחסוך קצת כסף. "כשהגעתי למחלקת הנוער בעיריית חיפה, אמר לי מנהל המחלקה דאן, אברהם לנראו ז"ל: 'יש לי מקום שתפור בדיוק בשבילך. הוסטל של ילדים עם פיגור שנקרא בית חנה'. כשהגעתי להוסטל, ראיתי שלא מדובר בילדים, אלא באנשים בגילי, שנראו לי ממש מאיימים, וממש נבהלתי משום שכולם התנפלו עלי. למחרת חזרתי לנראו בוכה. עד אז לא ממש ראיתי אדם מפגר ולא ידעתי איך להגיב אליהם. 'בסך הכל רציתי עבודה', אמרתי לו. 'למה אתה מעניש אותי?' הוא חייך אלי ואמר: 'בואי נעשה עסק. לכי להוסטל גם היום, ואם מחר שוב תחזרי אלי בוכה, אחפש לך מקום אחר'. לא חזרתי. נשארתי שם 12 שנה, בתחילה כמטפלת, ומאוחר יותר כמנהלת המוסד. כך החל הרומן שלי עם התחום".

בין החוסים בהוסטל, אוכלוסייה אחת ריתקה את אלונים במיוחד: אוכלוסיית מפגרים שהתנהגות שלהם הייתה מוזרה מאוד בעיניה. "כששאלתי מדוע הם נראים כאילו הם חיים בעולם משל עצמם, אמרו לי שהם אוטיסטים. באותה תקופה, בתחילת שנות ה-70, אף אחד לא ידע להסביר מה זה בדיוק אוטיזם. אבל אותי התופעה סקרנה מאוד. הלכתי ללמוד חינוך מיוחד ובהמשך פסיכותרפיה וטיפול משפחתי, ובמשך השנים התחלתי להתמחות בתחום הרחב הזה שנקרא קשת האוטיזם. התעמקתי במיוחד באוטיזם בגיל הרך, ומתוך העבודה וההיכרות עם האוכלוסייה הזאת, נבטו בי שלוש מסקנות עיקריות: הראשונה, שהטיפול באוטיזם חייב להיעשות בגיל צעיר ככל האפשר. השנייה, שאם יש בעיה של קשה, צריך לטפל בה בתוך המשפחה, וכל המשפחה צריכה להיות מעורבת. והשלישית, שהטיפול חייב להיות פרטני, משום שאם הקושי המרכזי של הילד הוא ליצור קשר, הוא חייב לעבור קודם כל עם אדם שמכוון אך ורק אליו וממוקד בו, ורק מאוחר יותר להשתלב בקבוצה".

אוטיזם הוא מונח שנטבע בראשית שנות ה-40, ומשמעותו - הפרעה התפתחותית בתחום הקשר והתקשורת, הפוגעת בתחומים של התנהגות, קשר בינאישי, שפה ומשחק. הדעה הרווחת כיום היא שכמו מחלות ותסמונות אחרות, האוטיזם נגרם משילוב של גנטיקה וסביבה, כאשר מרכיבים סביבתיים "מעוררים" מצב גנטי קיים. בעוד שהגורמים הסביבתיים עדיין לא נחקרו, הרי מחקרים שנערכו בקנדה ובאנגליה גילו כמה גנים המעורבים בתסמונת. ההנחה היא שככל הנראה גנים אלה הם חלק מקבוצה גדולה ומורכבת יותר שקשה לאתרה. מאז שנות ה-90 הורחבה הגדרת האוטיזם ל"הפרעה התפתחותית מקפת - PDD) Pervasive Development Disorder), הכוללת חמישה ענפים שונים:

אוטיזם - במובן הקלאסי

אספרגר - אוטיזם בתפקוד אינטלקטואלי גבוה

רט - תסמונת המופיעה אצל בנות וקשורה גם בפגיעה נוירופיזיולוגית

CDD - סוג של אוטיזם המתפתח בגילאים מאוחרים יותר

NOS PDD - הפרעה שאינה כוללת אפיונים מובהקים לאף אחת מהקטגוריות האחרות

המונח המקובל כיום בעולם הוא ספקטרום האוטיזם. הרחבת המונח גרמה לעלייה סטטיסטית קיצונית בשיעור האוטיסטים המאובחנים, וכיום עומדת הסטטיסטיקה הבינלאומית על אחד מכל 200 ילדים, ובארצות הברית על אחד מכל 100.

חדר הטיפולים צנוע ומעוצב במיוחד כך שהילד לא יהיה מוצף בגירויים שיסיחו את דעתו. בחדר שולחן נמוך ושני כיסאות. המשחקים והצעצועים מונחים על מרף גבוה, הרחק מעיניו של עמית, פרט לאחד שבו משחקים באותו הזמן. כל דקה בטיפול מצולמת ומוקלטת. מאוחר יותר ינתחו אנשי הצוות את ההתנהגות שלו ואת השיפור שחל בה במהלך הימים.

שיטת מפנה מבוססת על שתי תיאוריות פסיכולוגיות - תיאוריית ההתקשרות והגישה המשפחתית. תיאוריית ההתקשרות מתמקדת בקשר הראשוני שנוצר בין התינוק להורה מיד לאחר הלידה, ואשר מהווה את הבסיס לקשרים העתידיים של הילד. הגישה המשפחתית מתמקדת אף היא בדפוסים ובאינטראקציות בתוך המשפחה. אלונים: "שתי התיאוריות מבוססות על המחשבה שאם רוצים לחולל שינוי אצל המטופל, אי אפשר לעשות זאת רק בחדר הטיפולים. השינוי צריך להקיף את המעגל הקרוב של המטופל, וכשהמטופלים הם בני שנה-שנתיים כמו אצלנו, זה נכון על אחת כמה וכמה. המשפחה הגרעינית, ההורים והאחים הם הדמויות הקרובות והמשמעותיות ביותר לילד, ואנחנו מנסים לחזק את הקשר בתוך המשפחה."

משפחה בטיפול

במהלך הטיפול במרכז מתגוררת המשפחה בדירה הסמוכה למפנה. הטיפול עצמו נמשך ככל שעות היום, ובלילה הוא ישן עם הוריו. שילוב המשפחה מתבצע מתחילת הטיפול. "ביום הראשון כל המשפחה נכנסת לחדר הטיפולים", מסבירה עינת קדוש, אחת המטפלות במרכז. "בהמשך נשארים רק ההורים, וכעבור יומיים-שלושה, כשהילד מסתגל למסגרת, מתקיימת הפרידה מהם ואז נכנסים לשגרת עבודה. עם זאת, ההורים ממשיכים להיות מעורבים באופן מלא ומדורכים בכל תהליכי הטיפול, ומדי יום נכנסים לשעת משחק עם הילד."

גם לאחים מקום מיוחד בטיפול. במהלך היום הם שוהים בחדר טיפולים מיוחד משלהם וזוכים לתשומת לב ממוקדת בדיוק כמו האח המטופל. "בשנים הראשונות האחים לא היו מעורבים", מספרת קדוש. "אבל במשך הזמן הבנו שאצל ילדים כה צעירים, לאחים יש תפקיד מרכזי בשינוי. נוסף על כך, מאחר שההורים ממוקדים מאוד בילד המטופל, הרבה פעמים יש להם פחות זמן ואנרגיות עבור יתר האחים. לכן, אנו מנסים לתת מענה גם לצרכים שלהם, כדי שהשינוי יכיל גם אותם."

בתום שלושה שבועות חוזרת המשפחה לביתה עם המלצות להמשך הטיפול. אלונים: "בשלב הזה משלבים את הילד במסגרת חינוכית שנבחרת בקפידה - בגן רגיל או בגן של חינוך מיוחד. שילוב מלא של הילד במסגרת רגילה מתאפשר בכל מקרה שבו הילד מפתח יכולות לתקשר עם

הרדית עם הילד: כדור, משחק בכובות, משחקי תורות למיניהם. נוסף על כך, חלק גדול מהטיפול כרוך במגע: עיסוי, ליטוף, תנועה, הנעה של הגוף ועידוד הסקרנות דרך פעולות המלוות במרכיב תחושת, כל אלה במטרה להגיע בהדרגה ליכולת של הילד להכיל מגע.

תוכנית הטיפול מותאמת באופן אישי לגילו ולאופיו של הילד ומתמקדת בכל תחומי ההתפתחות - קשה, תזונה והרגלי אכילה, שינה, התפתחות מוטורית, שפה, משחק.

"לפני שבועיים, כשעמית הגיע לכאן, נראה היה כאילו הוא אינו יודע לעשות כמעט שום דבר", מספרת מרגלית חי, אחת המטפלות במרכז. "התחלנו לשחק איתו בכדור. בתחילה, כשגלגלתי אליו את הכדור, הוא היה מעיף אותו ממנו והלאה. בדרך כלל, כשהילד מגיב כך, ההורים מתייאשים די מהר ומפסיקים לנסות. אנחנו לא מפסיקים. רצתי והבאתי לו את הכדור בחיוך גדול. 'איזה יופי', אמרתי לו. כך זה חזר על עצמו 6-5 פעמים, ואז, כאילו במקרה, הוא גלגל את הכדור אלי. בהמשך הוא כבר שיחק איתי וגלגל אותו אלי במכוון. אנחנו לא מוותרים אפילו לרגע אחר. גם אם הילד לא מגיב אנו משרדים לו שאנחנו רוצים לשחק איתו. באישהו רגע, אחרי יומיים או שלושה, הוא מזהה שיש מישהו שקולט אותו. שהוא לא לבד."

איך מטפלים בתינוקות קטנים?

"מתאימים את המשחק ליכולת ולצרכים של התינוק. לדוגמה, משתמשים בחפץ שמשמיע צלילים, מסתירים אותו בעזרת מפת ומעוררים את התינוק לחפש אותו, ושוב מעוררים אותו כשהוא מוצא אותו."

ילידים רבים הסובלים מאוטיזם יש דפוסי חזרה התנהגותיים הגובלים באובססיות, כמו למשל הליכה בסיבובים סביב עצמם כפי שנהג עמית לעשות עד שהגיע לכאן. חי: "לפעמים אנחנו מתעלמים מהדפוסים האלה ולפעמים הופכים אותם למשחק. למשל, אם הילד מסתובב סביב עצמו אפשר לשחק איתו בקרוסלה או בתופסת. הרבה פעמים הטקסים האלה ממלאים חוסר כלשהו אצל הילד, וכשמצליחים ליצור אצלו חוויה של הנאה מהקשר ומההדריות, הם נעלמים מעצמם."

ביצד משפרים את תפקוד השפה בזמן בה קצר?

"השיפור הדרגתי ורק חלקו מתרחש כאן. הרבה ילדים מגיעים כשרוב הדיבור שלהם הוא למעשה תכנים תבניתיים וממוחזרים. למשל, קטעי דיבור שהילד מחקה מתוכנית טלוויזיה. להורים יש אשליה שהילד מדבר, אבל למעשה זה אינו דיבור. אנחנו מבקשים להפסיק כל חשיפה לתוכניות טלוויזיה. כדי לעזור לילד לפתח שפה עצמאית, אנחנו פונים אליו בשפה קצרה ופשוטה שהוא יכול לחקות ומחזקים את המילים הקיימות באוצר המילים שלו."

הדגלים האדומים אם זיהיתם אצל תינוקכם שני סימנים או יותר מהסימנים הבאים, הנמשכים על פני שלושה שבועות לפחות, מומלץ לפנות לאבחון:

4	3	2	1
היעדר תגובה לקול או לנוכחות ההורים (היעדר חיך או מלמול)	חוסר רצון והתנגדות לאכול או לינוק	פעילות יתר (בכי מתמיד ללא סיבה נראית לעין, חוסר שקט)	פסיביות מוגזמת (חוסר בכי, חוסר תנועה, היעדר עניין בסביבה)
8	7	6	5
צמיחה מואצת של היקף הראש (ביחס לנקודת ההתחלה ולאחזון)	איחור בהתפתחות מוטורית	היעדר קשר עין (כן קיים קשר עין עם חפצים)	רתיעה ממגע

בגילאים האלה. יש הרבה תיאוריות בפסיכולוגיה התפתחותית שמדברות על גיל שנה כעל שלב בהתפתחות שבו חלה ההיפרדות הפסיכולוגית מההורים. התיאוריות האלה מספקות הסבר מסוים, שכן ייתכן שבשלב ההיפרדות מהילד מתרחש שבר שמשפיע על המשך ההתפתחות שלו. עם זאת, חשבנו שיכול להיות שמערכת הציפיות של ההורים מהילד משתנה עם הזמן, וככל שהוא גדל, חוסר ההתאמה של ההתפתחות שלו לציפיות בולט יותר. לפני כעשר שנים התחלנו לבקש מההורים להביא תיעוד וידאו של ילדיהם מרגע הולדתם. כשניתחנו את הקלטות, ראינו שברוב המקרים כן היו סימנים מוקדמים, אלא שלרוב הם היו מינוריים, ומאחר שאף הורה לא מחפש חוסר נורמליות אצל התינוק שלו, ההורים לא שמו לב לסימנים. ככל שראינו יותר קלטות, הבנו שזה כן היה שם בקטן, ורק הלך והתעצם בשנת החיים השנייה. בשלב הבא שקללנו את כל הסימנים שראינו ויצרנו רשימה של שמונה סימנים שצריכים להיות דגלים אדומים להורים" (במסגרת).

גם רוני, אביו של עמית, מודה שבדיעבד הסימנים היו שם כבר בגיל 7-8 חודשים. "הוא לא הגיב לקול, בעט למקום מסוים יותר מדי זמן, הסתכל על הקיר במשך רבע שעה והתגלגל מצחוק. אלא שכהורה לילד ראשון קשה להבין שמדובר בדגל אדום".

לפני כשלוש שנים הוקמה, בשיתוף עם בית החולים איכילוב ומרכז מפנה, מחלקה ראשונה מסוגו לאבחון מוקדם אצל תינוקות, בראשותו של ד"ר נחמיה קיסר. התינוקות שאצלם קיים חשד מבוסס, מופנים לטיפול במרכז מפנה. נוסף על כך ייסדה העמותה לפני כשנה בשיתוף עם אנשי

מקצוע מכל העולם ארגון בינלאומי בשם IPAN (Autism International Pre-Network), שמשרדיו נמצאים בלונדון.

לאחר שרוני מסיים לשחק עם עמית, הוא יוצא מחדר הטיפולים מאוכזב מעט. "הרגשתי כאילו שעמית דורך קצת במקום", הוא אומר למרגלית המטפלת ושניהם מתיישבים לצפות בקלטת. פתאום הוא קולט משהו שחמק מעיניו בשעת המשחק עם בנו. עמית נטל מטאטא קטן שניצב בפניו החדר והתחיל לטאטא את הרצפה. משחק קטן, לא יוצא דופן במיוחד עבור ילד רגיל בגילו. אבל עבור עמית, מהפך אמיתי. "הפכתי לחמדן", מתייחד רוני למרגלית, "קודם לא היה לי שום דבר ולא ציפיתי ממנו לכלום, ועכשיו, כשמצבו משתפר כל-כך, אני רוצה עזרה. זה רק מראה עד כמה אני השתנית. התחלתי לקוות".

סביבתו. המגמה היא לאפשר לו לשהות במחיצת ילדים מתקשרים כדי שיוכל לרכוש דפוסי התנהגות חברתיים. בו זמנית אנחנו מדריכים את ההורים, מנסים לעזור להם לגייס מטפלים ולהקים כבית חדר הדומה לחדר הטיפולים במרכז, ולהמשיך לעבור עם הילד בעבודה פרטנית. לפעמים מדובר ב-7 שעות כמו במרכז, ולפעמים, אם הילד הולך לגן, למשך מספר קטן יותר של שעות".

כדי להכשיר מטפלים לשלב הטיפול בבית הוקם במרכז מפנה בית ספר למטפלים על-פי גישת מפנה, בחסות לימודי המשך של החוג לעבודה סוציאלית באוניברסיטת בר אילן.

מה עלות הטיפול במרכז?

אלונים: "התשלום הוא דיפרנציאלי, בהתאם ליכולת הכלכלית של המשפחה. משפחה שיש לה תשלום של 50 אלף שקל עבור כל הטיפול, כולל מגורים וכלכלה, ומשפחה שאין לה תשלום כעשרת אלפים שקל".

חלון הגיל

שנה ועשרה חודשים, הגיל שבו אובחן עמית, נחשב לגיל צעיר יחסית במושגים המקובלים כיום באבחון אוטיזם בעולם המערבי. במושגים של אלונים זהו גיל מאוחר. "בשנות ה-80 אוטיזם לא אובחן עד גיל 6-5", היא מספרת. "הרעה שרווחה אז הייתה שממילא אין מה לעשות. אנשי המקצוע והרופאים נהגו לומר להורים: 'בואו נחכה, אולי דברים יסתדרו'. כשנכנסתי לעומק התחום, הבנתי שכאן טמונה הבעיה, שהפספוס הוא עניין של גיל. כל הילדים שפגשתי כבר היו בגיל בית ספר, כשהאוטיזם כבר היה מושרש

בהם. הבנתי שחייבים לאבחן אותם בגיל צעיר יותר. באותה תקופה יצאתי מגדרי כדי להוריד את גיל האבחון לשלוש. חשבת שזה מספיק מוקדם. היום אני מבינה שגם זה מאוחר. שנת החיים הראשונה היא מטרעת מבהינת התפתחות המוח ומתרחשת בה צמיחת נוירונים מסיבית שלא חוזרת על עצמה בשנות החיים הבאות. במהלך התקופה הזאת המוח גמיש מאוד, ספוגי וקולט אלמנטים של גרייה בצורה אופטימלית. לכן, זהו חלון הזדמנויות חר-פעמי, שאפשר לשנות בו את גורל הילד".

איך אפשר לאבחן תינוק בה צעיר?

"במשך השנים שמעתי מהרבה מאוד הורים את המשפט: 'הילד שלי התפתח כשורה עד גיל שנה-שנה וחצי, ואז חלה רגרסיה. מצד אחד, ייחסנו חשיבות רבה לאמירות האלה, אבל בו זמנית ניסינו לחקור מה באמת קורה